

Als je hart sneller gaat kloppen bij het zien van de eerste bergkammen aan de Oostenrijkse grens bij Füssen, dan is het nog maar een anderhalf uur rijden naar het Ötztal, de plek die alles heeft waar je lange tijd naar hebt uit gezien. Idyllische almtafereelen, eindeloze bergstromen en luie pauzes op een zonovergoten huttenterras, hier vind je het zeker. Maar de plek is ook synoniem voor woeste natuur waarin je het op een gletsjer, onderweg naar de hoogste bergtoppen van Tirol, moet opnemen tegen de elementen. Het Ötztal is groot genoeg om iedere bergvriend te blijven verbazen en hem naar huis te sturen met een gevoel van onvoltooidheid, omdat er altijd nog een vallei, een hut of een bergtop op hem wacht.

tekst: JAN FRANÇOIS foto's: SEAN VOS

Bij Haiming in het Timmelsjatal begint het. Een langgerekt hooggebergtedal dat diep doordringt in de kristallijne hoofdkam van de oostelijke Alpen. Het Ötztal is het langste zijdal van de Inn: zeventig kilometer. De Randenmauer wijgt de Ötztaler Ache en gaat niet rechtmoe rechtaan. Dan rij je links, dan weer rechts van deze onstuimige bergstroom. De weg begint bij Sautens op 809 meter en klimt langzaam omhoog, van het ene dalbekken naar het andere en moet daarbij telkens een trap hoger, meestal via een verlaaging of kloof. Oetz, Umhausen, Längenfeld, Sölden – tienendertig km kilometer dalwaarts; hier ben je halfweg – en tenslotte Zwieselstein: allemaal liggen ze op hun eigen dalterrassen.

Voorbij Zwieselstein splitst het dal zich in twee takken: een naar Vent (Ventertal) en een naar het skioord Obertauern (Gangler Tal). Bij Vent zit je al op 1896 meter en bij Obertauern zelfs op 1927 meter. Dat maakt beide dorpen tot recordhouders: het zijn de hoogste kerkgemeenten van de Alpen.

Het dal is in de laatste ijstijd doorpriëngd door de Ötztalgletsjer. De grote gletsjer van toen heeft zich teruggetrokken tot diep in het dal, achter Sölden, Vent en de Rofenhöfe, tot voorbij Gurgl. Daar is de wereld van ijs en gletsjerpoin nog prominent aanwezig.

Bet kan nog worden! Van Obertauern af slingert zich de Timmelsjoch-Hochalpenstrasse tot op de gelijknamige bergpas op 2509 meter hoogte, om daarna, zich westelijk in onverbere haarspeldbochten steil af te zakken naar het diepgelegen Pitztal in Zuid-Tirol. Die beproeving

van de afslag (verboden voor auto's met aanhanger!) lijkt ervoor gemaakt te eindigen op een terras in de groene stad Merano waar je met een espresso of cappuccino de ruige bergwereld vergeet die achter je ligt. Bella Italia.

Moeilijk bestaan

In Oostenrijk echter, aan weerszijden van de stromende Ötztaler Ache, vind je niet zo gauw een omgeving die mensen uitnodigt om er voor de kostwinning hun lezen door te brengen. Bij Sautens ziet het er nog allemaal heel lieflijk uit, maar hoe dieper je de vallei ingaat, hoe rover het terrein wordt.

Al in de middelerewerken waren er alpenboerderijen waar weinig werd bedreven (de Rofenhöfe zijn er nog altijd). Ook werd er hier en daar wat vlas verbouwd. Maar de natuur was gierig en bood weinig om een comfortabel leven mogelijk te maken. Het mag daarom niet verwonderlijk heten dat in de negentiende eeuw veel inwoners het dal de rug toekeerden om naar Duitsland, Zwitserland of zelfs Amerika te emigreren, weg van het armoedige bestaan aan de voet van de Ötztaler en Stubaier Alpen. Anderszijds is het ook een geschiedenis van volhardende mensen die zich moeiteloos lieten weerspoeden door een natuuriijke omgeving om toch te blijven.

Ben mooi voorbeeld daarvan is Franz Senn, der Gletscherfänger. In de negentiende eeuw liet de 'gletsjerpastoor' uit Vent, een van de hoogstgelegen kerkgemeenten van de Alpen, bijna aan het einde van de wereld, begapaden aanleggen en houten boven rondom deze door weglatende bergruggen omringde piek. Hiermee legde hij de basis voor de ontwikkeling van het toerisme

→ "Das Gletscherschlöss". Zo wordt het Brandenburgerhaus in het Hintere Ötztal tenue genoemd. Van welke kantje de hut ook benaderd, altijd zal de route over een gletsjer voeren. Het onderkomen is een van de favoriete steunpunten voor hoogalpiene tochten in de Oostenrijkse Alpen.

→ In het Oberes Sulztal heb je de laanste boom achter je gelaten.

in het Ötztal en de oostelijke Alpen. Als je vanuit Vent of Obertauern de besneeuwde kammen afsteekt die sinds 1919 de landsgrens vormen, dan weet je dat aan de andere kant het Vinschgau ligt dat staatkundig onderdeel is van de provincie Zuid-Tirol (Alt Adige), Italië dus. De priesters van Vent en Rofen kregen tot 1806 hun goddelijke inspiratie wel uit de parochie Tschats en het gerechtsdistrict Kastelbell waartoe ze behoorden, aan de andere kant van de hoofdkam. Het hele achterste deel van het Ötztal heeft al veel langer meer op mer dat 'ander' Tirol dan met Sölden en Längenfeld in het noordelijke deel. Tot in de tijd van pastoor Senn was Vent vanuit Sölden alleen bereikbaar via een beschreven pad. De overstapgangen naar de zonnige wijngaerten en appelboomgaarden in het Vinschgau waren hoog maar vormden toen allermind een barrière. Tot op vandaag vinden we in de zomer honderden schapen uit het Vinschgau op de schrale bergweiden hoog in het Hintere Ötztal. Elk jaar weer trekken ze over de besneeuwde pasen vanuit Zuid-Tirol hier naarmate beginnend is de jaarrijke Viehmark vanuit het Schnalstal over het 3017 meter hoge Niederdöch.

Je staat temidden van een woest oerlandschap als uit de eerste dagen van de schepping

► Parade van toppen. Het recent gebouwde uitzichtsplatform laat bezoekers boven de Tiefenbachferner zweven.

✓ Uitzicht over het zuidelijke deel van de Gurktalferner. Geheel links de markante Hohe Wilde (3462 m) en rechts daarnaast de Mittelkamm (3208 m).

→ Zon en sneeuw op weg naar de top van de Similaun. Het Ötztal is een van de populairste bestemmingen in de Oost-Alpen. Meer dan 230 toppen zijn hoger dan 3000 meter.

hoge almen boven Vent, vlink onder indrukwekkende drieschuindlers zoals de Similaun en de Kreuzspitze.

Over het Niedojoch gesproken: even naar het westen, net onder de Rinalspitze heb je weer zo'n overgang: het Haustabjoch (2079 meter). Precies op deze plek vond een Duits echtpaar op 19 september 1991 de ijmmummie die later een tegenwoordig heet onder de naam Ötzi. Ook in het Neolithicum - Ötzi is ongeveer 5300 jaar oud - werden deze juffen al door jagers gebruikt om de bergen over te steken.

Wandelbergen

Vooraan in het dal, ongeveer van Sautes tot Oetz tot aan Hohen, is het berglandschap 'vriendelijk'. Hier en daar een overhijfje van een gletsjer, weggedozen in een kar aan de schaduwkant van de berg, zoals de Haufenferner, en toppen die net de drieschuind halen zoals de Lochtagel (3043 meter). Overal vinden we kleine meren, Eisseen, waarin dit heerlijke berglandschap zich zo mooi kan spiegelen. Zo is er de Grautalsee, de Wildensee en direct onder de Erlangerhütte de Wettersee, en onteerbare watertjes die niet eens een naam hebben. Dit is een gebied voor bergwandelaars. De meeste toppen zijn Wandelberg met een panorama dat een bergmens direct in vervoering brengt. De hoge gletsjers en sneeuwtoppen van de Wildspitze, Weinstagel, Similaun en de rest van de hoofdkam markeren de zuidelijke horizon en nodigen uit tot nog meer ademdrang en avontuur.

Maar eerst omzag en genieten op het terras van een hut. Geen gebrek aan hutten hier: Bleibfeuerhütte, Tumpenalp, Stabealm, Wurzengalm en zo kunnen we nog wel een tijdje doorgaan. Elke hut heeft zijn eigen uitzicht en bij Kührtal Alm is dat ronduit schitterend. In de diepte ligt het Niedertal (richting Kührtal) en verderop het Inntal. Aan

de andere kant van het Inntal rijzen de hoge kalksteewanden van de Lechtaler Alpen omhoog. Op de stroere lichtgrijze bergwanden glinsteren de ijsaten met een restje sneeuw. Dat maakt de bergen weer net een tikkeltje mooier. Dit is genieten! En je krijgt het allemaal cadeau na een ontspannen wandeltocht over de lieftijke Kührtal-alp die geurt naar alpenkruiden en waar koeien met klinkende belletjes je pad kruisen als in een Milka-reclame.

Rots en ijs

Zoals vooraan in het dal met zijn almen, Wandelbergen, panorama's en zonnige hoventerrassen de Gemütslichkeit nooit ver weg is, zo lopen in het Hinter Ötztal sneeuwbedekte drieschuindlers en massieve gletsjers. Een prachtige wandeling vanaf Vent voert door het ruige Inntental. Na een paar uur lopen, aan het einde van de vallei, ligt het Hochjochhoipiz, een imposant gebouw omringd door onstuimige gletsjerbergen en steile rots- en piekhellingen. Hoogalpen: dat is het juiste woord. Als je nog even boven deze het verder omhoog klimt, zie je Hinterferner liggen: een kleinere dalglechter met een prachtige gletsjerpoort.

Wil je die dag niet meer terug naar de beschaving dan kan je nog eens vier uur verder stijgen. In dit geval kom je bij het Brandenburger Horn, een bastion temidden van een onherbergbare wereld van rots en ijs. De berghommeringen van alledag zijn hier eng ver weg.

Ben idealer uitgangspunt voor schitterende beklimmingen is nauwelijks dienbaar. Vanaf hier is de Weinstagel (3738 m) slechts vier uur verwijderd, tenminste, voor wie hoogalpen terrein aandurft. De Weinstagspitze is al een stuk gemakkelijker. En de Lochtagel ligt dicht bij de hut: anderhalf uur door de sneeuw en je staat boven op een adembenemend uitzichtspunt temidden van deze witte wereld die samengevat wordt in één naam: de Mittelkamm.

Hoogste berg

Vanzelf Vent tilt de enige stoel liftje de zomerbezoeker omhoog tot op de alm bij Stadeln. Het is dan nog een uit te voet naar de Brediged

Hilte. Van hieruit beklimt men de Wildspitze (3770 m). Trots hoogte beg. Van deze kant is het wel zo weinig goed te zekeren op het rotsige stuk voor de top. Boven staat een groot metaal kruis dat is volgeplakt met stickers. Aan een paar gespannen truwen hangen gielende Tibetaanse gebedslaggetjes te wapperen in de wind. Hun kleuren steken fel af tegen het ruwe, donkergrijze bergdecor op de achtergrond. In de diepte ligt het Rofental dat als een gapende kloof deze ruige wereld in tweeën split.

Wie vanaf de Wildspitze afdaalt kan dat doen via een bloedstollend gletsjerschap: de Vernagtferner. Dit uitgestrekte ijsweld doorkruis je op weg naar de Vernagthütte. Vanaf de rotswanden aan weerszijden van de gletsjer hoort je het dikké gerommel van omhoogvallend puin echoën. De gletsjer bestaat zo ver je kunt kijken

TIMMELSDOCH

De diepste niet-vergletende inkeping tussen Brenner en Reschenpas is der Timmel. Deze pas is al sinds de middeleeuwen bekend als oude handelsroute: een stel bergpad voor palessels welterstaan.

Het aanleggen van een weg voor auto's heeft heel wat voeten in de aarde gehad! De Tiroler Landtag wilde het in 1957 al. Tijdens Mussolini's bewind werd het zuidelijke deel door het Passeratal gebouwd tot even onder de pas. Aan het einde van de oorlog trokken talloze soldaten van de Duitse Wehrmacht zich over deze pas terug richting Ötztal.

Pas in 1959 werd de weg voltooid. Het duurde echter tot 1968 voordat hij in beide richtingen werd uitgegraven. Tegenwoordig wordt de Timmelsjoch-Hochalpenstrasse een prachtige manier om via talrijke haarspeldbochten omhoog te kruipen en te genieten van imponerende uitzichten. Vanaf Oberburg wordt er tol geheven. Vanaf de

uit blank ijs. De gletsjerspleten zijn goed zichtbaar. Water loopt over het ijs weg, spuit met ongelofelijke kracht door de spleten en duikt soms bulldend weg in verdwijngaten. De Großer Vernagtferner, de Hochvernagtspitze en nog een kraal bergtoppen sluiten de immense gletsjerazena af. Geen mens te bekennen. Alleen rots en ijs. De hucht is gevuld met het onophoudelijke gedreun van smeltwater dat nietontzindt zijn weg naar beneden zoelt. Ben je hier in hartje Europa? Is dit vakantieland Oostenrijk? Je staat temidden van een woest oerlandschap als uit de eerste dagen van de schepping. De lieftijke almen en vredelijke dorpjes uit de zomertronches behoren tot een andere wereld.

Onderzoeksgritsjer

Weinig gletsjers in de Alpen zijn al zo lang

hoogte grensvergeng van Oostenrijk op 2509 meter begint de afslag door het Passeratal tot in Merano.

Op de Timmelsjoch-Passhöhe. Niet alleen de haarspeldbochten aan de Italiaanse kant zijn verraderlijk, ook kan er het weer onverwacht omlaan.

→ Margriet (Leucanthemum vulgare) en campanula's (Campanula scheuchzeri) hunkeren naar de zon tijdens de korte zomer hoog in het Rofental.

→ Onderweg boven het Gurgler Tal. Het Ötztal heeft kilometers aan goed gemarkeerde paden voor alle niveaus.

→ De Vorderer Brochkogel (2542 m) spiegelt zich in een smeltwatermeer bij de Brodauerhütte.

onderzocht als deze Großer en Kleiner Vernagtferner. Dit komt vooral door het gevraag dat er steeds vannuit ging. De beide gletsjers bereikten enkele eeuwen geleden nog het Rofental. Daar hoopte zich herhaaldelijk een ijdam op, waaraan zich een enorme hoeveelheid water verzamelde: de Rofener Eissee. Op een zeker moment brak die ijdam door en stuurde een vloedgolf alles wat los en vast zat mee, vaak tot in het Innval. Dat gebeurde in het jaar 1600 en daarna nog een aantal keer, voor het laatst in 1902. Nadrukken van den Eibergen in Tyrol uit 1773 van de Wiense wijskundeprofessor Joseph Walcher was de eerste glaciologische verhandeling gewijd aan deze gletsjer.

Sinds 1965 leidt de universiteit van München het onderzoek op de Vernagtferner. De berekeningen over de massahuibringing van de gletsjer laten zien dat er nog een kleine aangroei van het ijs was rond 1970. Daarna ging het (afgaan van een aantal kleine onderzoeken) alleen maar achteruit. De prognoses voorspellen een geleidelijk terugtrekken van de Vernagtferner zodat uiteindelijk een moeraslandschap zal overlijden. De omliggende rotswanden zullen uit hun permafrost ontdoen en het al zo lang vastgerozen verweermateriaal zal loslaten. Hierdoor zullen de hopen puin aan de voet van de bergen alleen maar groter worden.

Maar voordat dit sombere scenario zich voltrekt is er hier nog zo veel te doen. Ötztal is de bergweerd beleven. Dwars over zoogeloste almen of moeizam klommen op stijgijssen over krakende fietswinden. Ben Admudler dringen op een huttenterras of uitwaaien op de top van de Wildspitze. Kruisen langs de Piberger See of in tweede verwelling pruttelend naar het Timmelsjoch. Altijd terwiel voor een enkele zomer.

